

Bureau Discriminatiezaken
Hollands Midden en Haaglanden

Jaarcijfers

Discriminatiezaken Haaglanden

Een overzicht van klachten en meldingen 2005-2009

Maart 2010

Jaarcijfers

Discriminatiezaken Haaglanden

Een overzicht van klachten en meldingen 2005-2009

drs. J. Kik

Maart 2010

Inhoud

VOORWOORD	9
INLEIDING	11
1 OMVANG	13
2 GRONDEN	17
3 MAATSCHAPPELIJKE TERREINEN	21
4 AARD	25
5 GEOGRAFISCHE SPREIDING	27
6 SLACHTOFFERS	29
SAMENVATTING	31
VERANTWOORDING	33

Voorwoord

In Nederland bestaan al meer dan een kwart eeuw Anti-Discriminatie Bureaus (ADB's), die zich bezighouden met het bestrijden en voorkomen van ongelijke behandeling. Een van de kerntaken van de ADB's is het behandelen en registreren van klachten over discriminatie.

Inmiddels acht ook de rijksoverheid het wenselijk dat alle burgers toegang hebben tot een laagdrempelige, onafhankelijke en professionele voorziening voor de behandeling van discriminatieklachten. Iedereen die zich achtergesteld voelt vanwege een persoonlijk kenmerk dat niet ter zake doet, hoeft niet met dat gevoel te blijven zitten.

In 2009 is daarom de Wet gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen van kracht geworden. Deze wet verplicht gemeenten hun burgers toegang te bieden tot een voorziening waar zij terecht kunnen voor onafhankelijk advies en ondersteuning bij klachten over discriminatie.

De wet dient ook zorg te dragen voor een beter zicht op de aard en omvang van discriminatie. Uit onderzoek blijkt namelijk dat slechts weinig ervaringen met discriminatie worden gemeld. Verwacht wordt dat nu alle burgers toegang krijgen tot een laagdrempelige voorziening waar zij discriminatie kunnen melden, het aantal meldingen zal toenemen. Hierdoor wordt meer inzicht in de problematiek verkregen, dat kan worden gebruikt om doelgericht beleid te ontwikkelen.

In de praktijk blijkt overigens dat alleen het creëren van een voorziening niet voldoende is. Burgers die discriminatie ervaren moeten wel op de hoogte zijn van het feit dat zij ergens met hun klacht terecht kunnen. Voorlichting aan publiek en professionals is daarom onontbeerlijk bij het scheppen van een daadwerkelijk toegankelijke voorziening.

Maaïke Bouma
Regiocoördinator Haaglanden
Bureau Discriminatiezaken
Hollands Midden en Haaglanden

Inleiding

Onder discriminatie wordt verstaan het ongeoorloofd onderscheid maken tussen mensen en groepen op basis van kenmerken die in een specifieke situatie niet van belang zijn, zoals ras, seksuele gerichtheid, handicap en leeftijd.

Mensen die discriminatie ervaren, kunnen dit melden bij het Bureau Discriminatiezaken. Indien de betrokkene dit wenst en het mogelijk is, biedt het Bureau Discriminatiezaken de persoon in kwestie ondersteuning.

Klachten en meldingen die het Bureau Discriminatiezaken bereiken, worden in een geautomatiseerd systeem geregistreerd. In dit systeem wordt een aantal gegevens ingevoerd, zoals de discriminatiegrond waar de klacht betrekking op heeft, het maatschappelijk terrein en de aard van de klacht.

Sinds 2007 worden discriminatieklachten die bij Politie Haaglanden binnenkomen, ook opgenomen in de registratie van het Bureau Discriminatiezaken. Sinds 2008 geldt dit eveneens voor meldingen bij het Meldpunt Graffiti van Gemeente Den Haag. Doel hiervan is versnippering van registratiegegevens tegen te gaan en een zo volledig mogelijk zicht op discriminatie in Haaglanden te verkrijgen. Het Bureau Discriminatiezaken streeft er dan ook naar, de komende jaren ook met andere organisaties dergelijke samenwerkingsverbanden aan te gaan.

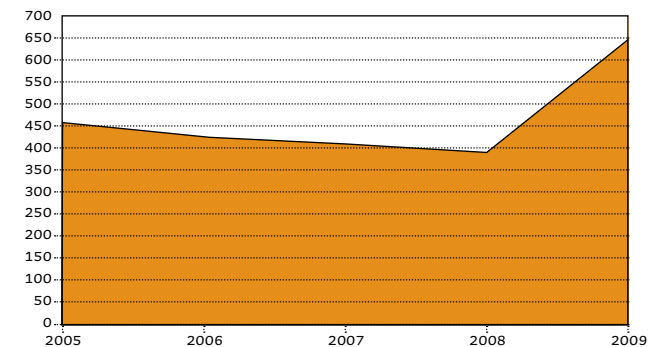
In deze publicatie wordt een overzicht gegeven van de klachten die het Bureau Discriminatiezaken de afgelopen vijf jaar in de regio Haaglanden registreerde, voorzien van een beknopte toelichting. Het overzicht biedt een voor een breed publiek toegankelijk inzicht in de omvang en aard van de geregistreerde klachten over discriminatie.

1. Omvang

Onderstaande grafiek toont de aantallen klachten en meldingen die het Bureau Discriminatiezaken de afgelopen vijf jaar in de regio Haaglanden registreerde. Met klachten en meldingen worden bedoeld incidenten van ervaren discriminatie die door het slachtoffer of een derde onder de aandacht van het Bureau Discriminatiezaken gebracht worden met het verzoek om het incident te registreren en/of ondersteuning te bieden bij het omgaan ermee. Het verschil tussen een klacht en een melding is dat een klacht behandeld wordt en een melding alleen geregistreerd. In het vervolg wordt gemakshalve van 'klachten' gesproken waar 'klachten en meldingen' bedoeld wordt.

Gemiddeld werden in de verslagperiode 467 klachten per jaar geteld.¹ In 2009 werden 655 klachten geregistreerd.

Grafiek: aantallen klachten en meldingen 2005-2009

¹ Alle cijfers over klachten zijn ontleend aan het ADBase registratiesysteem van het Bureau Discriminatiezaken.

In 2009 was sprake van een forse stijging van het aantal klachten van 56% ten opzichte van het gemiddelde van de vier voorgaande jaren. Deze stijging is voor een deel toe te schrijven aan de landelijke campagne tegen discriminatie die door de rijksoverheid is gevoerd in de zomer van 2009 (zie kader). In de periode dat de campagne liep was in Haaglanden sprake van een verdrievoudiging van het aantal klachten ten opzichte van dezelfde periode een jaar eerder. In de maand juli werd een recordaantal van 118 klachten geregistreerd.

De campagne is echter niet de enige verklaring voor de stijging. In de eerste helft van het jaar lag het aantal klachten ook al 18% hoger dan voorgaande jaren. Het feit dat het Bureau Discriminatiezaken in de regio Haaglanden actiever en daardoor wellicht beter zichtbaar was dan in voorgaande jaren, kan hier ook een rol gespeeld hebben.

Algemeen wordt verondersteld dat discriminatie veel vaker voorkomt dan het gemeld wordt en in de cijfers terecht komt (onderrapportage). Inzicht in de verhouding tussen geregistreerde en niet-geregistreerde incidenten ontbreekt. Op basis van onderzoek naar ervaren discriminatie is wel iets te zeggen. In een landelijke survey, in 2005 gehouden onder 1700 autochtone en allochtone Nederlanders, gaf 55% van de Marokkanen, 48% van de Turken, 40% van de Surinamers en 37% van de Antillianen aan, het afgelopen jaar minimaal één keer discriminatie op grond van ras ervaren te hebben.³ Indien verondersteld wordt dat genoemde bevolkingsgroepen in Haaglanden evenveel discriminatie ervaren als de respondenten in de landelijke survey en indien zelfs maar de helft van hen dit bij het Bureau Discriminatiezaken gemeld had, dan waren in een jaar tijd meer dan 34.000 klachten geteld.⁴ Hierbij zou het dan ook nog alleen om deze vier bevolkingsgroepen gaan en alleen om rassendiscriminatie.

Ook de effecten van de landelijke campagne wijzen op onderrapportage: de mogelijkheid tot melden onder de aandacht van het publiek brengen blijkt meteen tot een forse stijging van het aantal klachten te leiden.

De stijging van het aantal klachten in 2009 was niet toe te schrijven aan klachten over discriminatie op een bepaalde discriminatiegrond of op een specifiek maatschappelijk terrein. Er was sprake van een algemene stijging. Dit wijst er op dat de geregistreerde klachten wat relatieve omvang betreft behoorlijk representatief zijn voor de discriminatie die in de samenleving ervaren wordt.

Volledigheidshalve wordt hier nog opgemerkt dat klachten betrekking hebben op ervaren discriminatie, die niet noodzakelijkerwijs discriminatie in de zin der wet hoeft te zijn. In de meeste gevallen worden klachten echter niet getoetst door een bevoegde instantie zoals de rechter of de Commissie Gelijke Behandeling.

De stijging van het aantal klachten betekent dan ook niet noodzakelijkerwijs dat discriminatie in Haaglanden is toegenomen.

Landelijke antidiscriminatiecampagne 2009

Van 22 juni tot en met 2 augustus 2009 is door de rijksoverheid een landelijke campagne gevoerd om discriminatie en de mogelijkheid om discriminatie te melden onder de aandacht van de bevolking te brengen. Speerpunten van de campagne waren Postbus 51 televisiespotjes en zo'n 9.000 posters in tram- en bushaltes en op stations.

De campagne leidde tot een forse stijging van het aantal discriminatieklachten. Een nadere beschouwing van deze klachten wijst er op dat de campagne wellicht niet de gehele bevolking in dezelfde mate bereikt heeft. Klachten van autochtone Nederlanders namen onevenredig toe, terwijl klachten van bepaalde groepen waarvan verondersteld wordt dat zij juist relatief vaak met discriminatie geconfronteerd worden, niet toenamen of zelfs afnamen.²

Hoewel bij de effectiviteit van de campagne dus bepaalde kanttekeningen te maken zijn, blijft de belangrijkste waarneming dat het onder de aandacht brengen van de mogelijkheid tot melden onmiddellijk tot een forse toename van het aantal klachten over discriminatie leidt. De campagne kan dan ook geslaagd genoemd worden.

Om het belang van en de mogelijkheid tot het melden van discriminatie onder de aandacht van de bevolking van Haaglanden te blijven brengen, voert het Bureau Discriminatiezaken ook regionale publiciteitscampagnes, zoals 'horen, zien, melden!' en 'verschillende gezichten, gelijke behandeling'. Meer informatie over deze campagnes is te vinden op de website:

www.discriminatiezaken.nl.

² Zie voor meer informatie <http://www.discriminatiezaken.nl/doc/ADVcampagne.pdf>.

³ Berg, H. van den en J. Evers, 'Discriminatie-ervaringen 2005. Een onderzoek naar discriminatie op grond van land van herkomst, geloof en (huids)kleur' in: I. Boog e.a. (red.), Monitor rassendiscriminatie 2005, Rotterdam: LBR 2006, p. 15-47.

⁴ Bevolkingscijfers per 1-1-2009 ontleend aan CBS StatLine.

2. Gronden

In tabel 1 is te zien op welke discriminatiegronden de klachten betrekking hadden. De genoemde gronden zijn de discriminatiegronden die opgenomen zijn in wetgeving zoals de Algemene Wet Gelijke Behandeling en het strafrecht. Klachten over discriminatie op andere gronden zijn opgenomen in de restcategorie 'overige gronden'.

De meeste klachten betroffen rassendiscriminatie (64%). Ras is een juridische term, die in overeenstemming met internationale verdragen en jurisprudentie breed dient te worden uitgelegd en huidskleur, afkomst en nationale of etnische afstamming omvat.

Dat het grootste deel van de klachten rassendiscriminatie betreft, betekent niet dat rassendiscriminatie daadwerkelijk (veel) vaker voorkomt dan discriminatie op andere gronden. Hier kan een rol spelen dat discriminatie in de beeldvorming vooral met allochtonen en racisme geassocieerd wordt. Mogelijk wordt discriminatie op grond van ras daarom eerder herkend en/of eerder gemeld.

Tabel 1: klachten naar discriminatiegrond 2005-2009

	2005	2006	2007	2008	2009	TOTAAL
RAS	279	288	299	235	397	1498
LEEFTIJD	30	29	26	31	40	156
GODSDIENST	34	23	19	25	50	151
SEKSUELE GERICHTHEID	10	14	20	32	40	116
GESLACHT	32	20	11	16	30	109
HANDICAP	19	12	8	11	31	81
BURGERLIJKE STAAT	1	5	3	0	8	17
NATIONALITEIT	3	3	2	3	3	14
POLITIEKE OVERTUIGING	2	2	3	2	5	14
LEVENSOVERTUIGING	2	0	0	2	1	5
ARBEIDSDUUR	0	0	1	2	1	4
OVERIGE GRONDEN	46	25	23	25	49	168
TOTAAL	458	421	415	384	655	2333

Na ras heeft een substantieel deel van de klachten betrekking op discriminatie op grond van leeftijd (7%), godsdienst (7%), seksuele gerichtheid (5%), geslacht (5%) en handicap (4%).

Het aantal klachten over discriminatie op grond van seksuele gerichtheid nam de laatste jaren behoorlijk toe, maar is nog altijd relatief laag. Dit is opmerkelijk te noemen aangezien onderzoek er op wijst dat ruim 70 procent van de homo's wel eens te maken heeft gehad met discriminatie of geweld als gevolg van hun homoseksualiteit.⁵

Klachten over discriminatie op een aantal andere gronden die in wetgeving opgenomen zijn, zoals politieke overtuiging en arbeidsduur, bleven beperkt tot kleine aantallen.

Klachten over discriminatie op niet expliciet in de wet genoemde gronden maakten in de verslagperiode 7% van het totaal uit. Dit betreft uiteenlopende discriminatiegronden als lichaamsgewicht, uiterlijk, inkomen, het hebben van een strafblad, woonplaats of gezinssamenstelling.

Casus: arbeidsmarkt

Medio juni 2009 ontvangt het Bureau Discriminatiezaken meerdere meldingen over het wervingsbeleid van verschillende vestigingen van AH to Go. Deze hanteren ongemotiveerde leeftijdseisen en drie vestigingen stellen bovendien een eis met betrekking tot de etnische afkomst van toekomstige werknemers: men wenst expliciet geen Marokkanen in dienst te nemen. Beide eisen staan zwart op wit in interne e-mail berichten die het Bureau Discriminatiezaken onder ogen komen.

Het Bureau Discriminatiezaken meent dat hier sprake is van strijd met de wetgeving gelijke behandeling en, waar het gaat om de eis met betrekking tot afkomst, tevens van overtreding van het strafrecht. Daarom schrijft het Bureau Discriminatiezaken Servex B.V. aan, dat diverse horeca- en retailformules op stations exploiteert, waaronder AH to Go. In een reactie biedt Servex verontschuldiging aan, maar benoemt niet of en zo ja welke maatregelen er zijn getroffen. Ook als de zaak aandacht krijgt van diverse

⁵ J. Schuyf, Geweld tegen homoseksuele mannen en lesbische vrouwen.

Een literatuuronderzoek naar praktijk en bestrijding, Utrecht: Movisie 2009.

media weigert NS, het moederbedrijf van Servex, expliciet op eventuele maatregelen in te gaan.

Het Bureau Discriminatiezaken vindt de reactie niet toereikend en acht zich genoodzaakt nadere stappen te ondernemen: de zaak wordt voorgelegd aan de Commissie Gelijke Behandeling (CGB) en er wordt bij het Openbaar Ministerie aangifte gedaan van een strafbaar feit.

Gelet op de ernst van deze zaak vindt het Bureau Discriminatiezaken een strafrechtelijk traject wenselijk. Een sanctie is hier gewenst, ook uit het oogpunt van normstelling en preventie. Mogelijk kan een strafzaak ook bijdragen aan het onder de aandacht brengen van de bevolking van wat discriminatie precies is en dat dit strafbaar is. Hierover blijkt, gelet op de reacties op het internet en ook de reacties die het Bureau Discriminatiezaken naar aanleiding van ophef die over deze zaak in de media ontstond, veel onwetendheid te bestaan.

De zaak aanhangig maken bij de CGB dient een vergelijkbaar doel, maar kent ook een toegevoegde waarde ten opzichte van een strafrechtelijk traject. Zo kan de CGB zich ook buigen over de toelaatbaarheid van de gehanteerde leeftijdseisen, wat voor de strafrechter niet mogelijk is. Een verbod op leeftijdsdiscriminatie is namelijk wel opgenomen in het civiel recht, maar niet in het strafrecht.

Daarnaast is de procedure bij de CGB transparant en kan een onderzoek ter zitting bij de CGB de precieze gang van zaken zoals deze zich voorgedaan heeft, aan het licht brengen. Op een aantal punten bestaat hier namelijk nog onduidelijkheid over. Bovendien is niet helder in hoeverre het feit, dat blijkbaar niemand binnen een dergelijke organisatie aanstoot nam aan deze gang van zaken, indicatief is voor een bedrijfscultuur waarin dit als 'normaal' beschouwd wordt. Inzicht in hoe dergelijke praktijken ontstaan en gedijen in arbeidsorganisaties kan van grote waarde zijn bij het vormgeven van preventie op dit gebied.

De CGB heeft de zaak op 30 november 2009 ter zitting behandeld. Op het moment van schrijven had de CGB echter nog geen oordeel uitgesproken.

De politie heeft een onderzoek ingesteld naar aanleiding van de aangifte van het Bureau Discriminatiezaken. Of en zo ja wanneer vervolging plaats zal vinden, was op het moment van schrijven nog niet bekend.

3. Maatschappelijke terreinen

De meeste klachten hadden, zoals te zien in tabel 2, betrekking op de arbeidsmarkt (26%). De meeste arbeidsklachten betroffen werving en selectie of arbeidsbemiddeling (47%). Ook had een behoorlijk deel betrekking op de werkvloer (23%). Daarnaast gingen arbeidsmarktklachten bijvoorbeeld over ontslag (11%) of arbeidsvoorwaarden (12%). Gelet hierop is het jammer te noemen dat het meeste onderzoek naar arbeidsmarktdiscriminatie beperkt is tot werving en selectie, zoals recent onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau (zie kader). Onderzoek is vaak ook beperkt tot rassendiscriminatie, terwijl van de klachten over arbeidsmarktdiscriminatie in Haaglanden 45% andere gronden betreft. Het gaat dan vooral om leeftijd (17%), godsdienst (8%) en geslacht (6%).

Tabel 2: klachten naar maatschappelijk terrein 2005-2009

	2005	2006	2007	2008	2009	TOTAAL
ARBEIDSMARKT	125	100	103	98	175	601
COLLECTIEVE VOORZIENINGEN	70	66	60	51	72	319
BUURT/WIJK	43	35	51	48	68	245
PUBLIEKE RUIMTE	29	29	35	57	78	228
COMMERCIËLE DIENSTVERLENING	40	32	38	27	67	204
POLITIE	30	43	27	15	35	150
HORECA	33	25	20	22	30	130
ONDERWIJS	29	27	22	15	32	125
PUBLIEKE EN POLITIEKE OPINIE	18	24	18	15	46	121
MEDIA	15	14	18	11	21	79
HUISVESTING	15	14	10	13	16	68
PRIVÉSFEER	6	10	8	4	12	40
SPORT EN RECREATIE	5	2	5	8	3	23
TOTAAL	458	421	415	384	655	2333

Na de arbeidsmarkt hadden de meeste klachten betrekking op collectieve voorzieningen (14%). Deze klachten gaan vooral over de overheid (42%), de gezondheidszorg (24%) en uitkeringsinstanties (14%).

Worden de maatschappelijke terreinen die tot het domein woonomgeving gerekend worden (buurt of wijk, publieke ruimte en huisvesting) samen gezien dan hebben hier bijna evenveel klachten betrekking op als op de arbeidsmarkt (23%).

Uit onderzoek van het Bureau Discriminatiezaken blijkt dat bij conflicten tussen bureaus het vaak niet duidelijk is of discriminatie de oorzaak of het gevolg is van een conflict tussen bureaus. Discriminatie is in dergelijke gevallen meestal onderdeel van een conflict dat nog veel meer omvat.⁶

Liever Mark dan Mohammed?

Recent onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau toont aan dat discriminatie van allochtonen op de arbeidsmarkt voorkomt.⁷ Uit het onderzoek blijkt dat discriminatie vooral voorkomt bij lagere functies en dat niet-westerse mannen er vaker door getroffen worden dan niet-westerse vrouwen.

Voor het onderzoek werden praktijktests uitgevoerd: fictieve kandidaten solliciteerden op bestaande vacatures. De kandidaten waren in elk opzicht vergelijkbaar, met uitzondering van hun etnische achtergrond.

De autochtone sollicitanten bleken 44% kans te hebben om uitgenodigd te worden; de allochtone sollicitanten 37%.

De verschillen waren groter bij lagere functies dan bij hogere functies en ook de verschillen tussen autochtone en allochtone mannen waren groter dan tussen vrouwen van verschillende afkomst.

Bij functies met klantcontact was het verschil groter dan bij functies zonder klantcontact. De verschillen waren het grootst in de horeca en de detailhandel.

Klachten over ongelijke behandeling bij commerciële dienstverlening bedroegen in de verslagperiode 9% van het totaal. Deze klachten kunnen betrekking hebben op bejegening door winkelpersoneel of beveiligingsmedewerkers, maar het grootste deel betreft uitsluiting van dienstverlening op oneigenlijke gronden.

Het aantal klachten over publieke en politieke uitingen was de afgelopen jaren relatief laag (5%). Deze klachten betreffen bijvoorbeeld uitspraken van politici, maar bijvoorbeeld ook columns, websites en andere uitingen van publieke aard. Veelal gaat het dan om personen die zich persoonlijk aangesproken en gekwetst voelen door generieke uitspraken van publieke persoonlijkheden over bepaalde bevolkingsgroepen. Gelet op het vaak heftige publieke debat van de afgelopen jaren is het aantal klachten over dergelijke uitingen opvallend laag te noemen.

Dit wil overigens niet zeggen dat bepaalde uitspraken van publieke figuren geen negatief effect op de samenleving sorteren. Weliswaar leiden dergelijke uitspraken zelf niet tot hoge aantallen klachten, maar in veel andere klachten is wel een effect te zien. In conflicten op de werkvloer of tussen bureaus worden bijvoorbeeld uitspraken van publieke figuren aangehaald. Daarbij lijkt het er op dat dergelijke uitingen voor sommige mensen als een 'legitimatie' fungeren om zelf zich op vergelijkbare of zelfs verder gaande wijze te uiten.

⁶ J. Kik en S. Spoelstra, Discriminatiemonitor woonomgeving Hollands Midden en Haaglanden 2009, Den Haag: Bureau Discriminatiezaken 2009.

⁷ I. Andriessen, E. Nievers, L. Faulk en J. Dagevos, Liever Mark dan Mohammed? Onderzoek naar arbeidsmarktdiscriminatie van niet-westerse migranten via praktijktests, Den Haag: SCP 2010.

4. Aard

Met de aard van de klacht wordt bedoeld de specifieke uitingsvorm van de discriminatie. De meeste klachten hadden de afgelopen vijf jaar betrekking op omstreden behandeling (57%). Deze klachten gaan vooral over uitsluiting van bepaalde diensten zoals verzekeringen, hypotheek en abonnementen, maar bijvoorbeeld ook over weigering bij discotheken en afwijzingen bij sollicitaties.

Daarnaast betreft een substantieel deel vijandige bejegening (37%). Dit gaat bijvoorbeeld om scheldpartijen op de werkvloer en pesterijen op school. Ook bekladdingen met een discriminatoire strekking vallen hier onder.

Tabel 3: klachten naar aard 2005-2009

	2005	2006	2007	2008	2009	TOTAAL
OMSTREDEN BEHANDELING	286	260	227	201	360	1334
VIJANDIGE BEJEGENING	131	133	171	158	261	854
GEWELD	21	23	11	17	24	96
BEDREIGING	11	3	3	6	4	27
OVERIG	9	2	3	2	6	22
TOTAAL	458	421	415	384	655	2333

Excessen als geweld (4%) en bedreiging (1%) lijken zich beduidend minder vaak voor te doen. Het aantal klachten dat hier betrekking op heeft is in ieder geval klein.

Wordt de aard van de klachten gezien in relatie tot de discriminatiegronden dan valt een aantal dingen op. Klachten over rassendiscriminatie hebben vrijwel even vaak betrekking op omstreden behandeling als op vijandige bejegening. Klachten over leeftijdsdiscriminatie betreffen vrijwel uitsluitend omstreden behandeling. Ook klachten over discriminatie op grond van geslacht en handicap gaan veel vaker over omstreden behandeling dan over vijandige bejegening. Homodiscriminatie daarentegen uit zich juist veel vaker in vijandige bejegening dan in omstreden behandeling.

Casus: buurt/wijk

Een vrouw van Turkse afkomst woont die in een vinexwijk woont, meldt dat zij door de kinderen in de wijk gediscrimineerd wordt. De buurtkinderen maken opmerkingen naar haar als zij langsloopt als 'rot op naar je eigen land'. Ook bespugen de kinderen haar auto. De vrouw heeft meerdere malen de ouders aangesproken over het gedrag van hun kinderen, maar dit heeft geen effect gesorteerd. De vrouw geeft aan dat dit al enkele jaren speelt.

Casus: commerciële dienstverlening

Een Poolse man die in Nederland woont en in het bezit is van een Pools rijbewijs, wil een auto huren. Hij krijgt bij een autoverhuurbedrijf echter te horen dat men geen auto's verhuurt aan mensen uit Oostbloklanden met een rijbewijs uit een van deze landen. Doel van dit beleid zou zijn het voorkomen van fraude.

De man voelt zich gediscrimineerd en wendt zich tot het Bureau Discriminatiezaken, dat het verhuurbedrijf schriftelijk om opheldering vraagt. Per brief laat het bedrijf weten dat dit beleid is ingesteld aangezien 'door deze groepering diverse auto's zijn gehuurd en verduisterd.' Het Bureau Discriminatiezaken laat het bedrijf hierop weten dat dit beleid strijd met de Algemene Wet Gelijke Behandeling oplevert en verzoekt het bedrijf om het beleid aan te passen. Omdat het verhuurbedrijf hier niet meer op reageert, legt het Bureau Discriminatiezaken de zaak voor aan de Commissie Gelijke Behandeling (CGB) met het verzoek om een oordeel.

De CGB onderzoekt de zaak en hoort ter zitting de partijen. Uiteindelijk concludeert de CGB dat het gewraakte beleid inderdaad strijd met de wet oplevert. De CGB heeft weliswaar begrip voor het feit dat het verhuurbedrijf fraude wil bestrijden, maar oordeelt dat het beleid uitgaat van vooroordelen over een groep personen van dezelfde afkomst of nationaliteit en daarom strijd met de wet oplevert.⁸

⁸ CGB 2010-14.

5. Geografische spreiding

Tabel 4 toont de spreiding van de klachten over de verschillende gemeenten in de regio Haaglanden. Hier dient wel de kanttekening bij gemaakt te worden dat klachten niet simpelweg naar gemeente kunnen worden gerangschikt. Personen kunnen tenslotte ook buiten de eigen woonplaats met discriminatie worden geconfronteerd. Klachten kunnen ook betrekking hebben op de rest van Nederland of het buitenland. In sommige gevallen is de plaats waar een incident is voorgevallen onbekend omdat een slachtoffer bijvoorbeeld om advies vraagt zonder specifieke details kwijt te willen. Een ander deel van klachten heeft een landelijk aspect en is niet te herleiden tot een specifieke gemeente (bijvoorbeeld klachten over wet- en regelgeving) of het gaat om klachten die te algemeen van aard zijn om van een specifiek voorval te kunnen spreken.

Tabel 4: klachten naar plaats voorval 2005-2009

	2005	2006	2007	2008	2009	TOTAAL
DEN HAAG	215	211	176	213	283	1098
ZOETERMEER	25	23	33	31	40	152
DELFT	32	21	29	18	31	131
RIJSWIJK	14	14	16	21	22	87
LEIDSCHENDAM-VOORBURG	7	14	10	10	27	68
WESTLAND	17	2	10	6	18	63
PIJNACKER-NOOTDORP	4	6	3	4	8	25
WASSENAAR	2	6	8	3	6	25
MIDDEN-DELFLAND	0	0	5	0	0	5
OVERIG NEDERLAND	43	33	37	34	72	219
ONBEKEND/N.V.T.	99	81	88	44	148	460
TOTAAL	458	421	415	384	655	2333

De meeste klachten betroffen incidenten in Den Haag, de grootste gemeente in de regio (47%). In tabel 5 is de relatieve omvang van de aantallen klachten weergegeven voor de gemeenten waar in totaal meer dan 60 klachten betrekking op hadden. Te zien is dat de verschillen in aantallen klachten kleiner zijn wanneer ze gerelateerd worden aan het aantal inwoners. Het aantal incidenten in Den Haag is dan nog steeds het hoogst, maar het verschil met andere gemeenten is minder groot.

Tabel 5: aantal klachten naar plaats voorval per 10.000 inwoners per gemeente

	2005	2006	2007	2008	2009	GEMIDDELD
DEN HAAG	4,6	4,4	3,7	4,5	5,9	4,6
RIJSWIJK	3,0	3,0	3,4	4,5	4,7	3,7
DELFT	3,4	2,2	3,0	1,9	3,2	2,7
ZOETERMEER	2,2	2,0	2,8	2,6	3,3	2,6
LEIDSCHENDAM- VOORBURG	1,0	1,9	1,4	1,4	3,7	1,9
WESTLAND	1,7	1,2	1,0	0,6	1,8	1,3

Ook wanneer de klachten nader beschouwd worden, is te zien dat discriminatie overall ervaren wordt: de klachten met betrekking tot de verschillende gemeenten zijn in alle opzichten vergelijkbaar. Een uitsplitsing van klachten naar discriminatiegrond, maatschappelijk terrein of aard van de klacht per gemeente leidt niet tot opvallende waarnemingen.

6. Slachtoffers

Met slachtoffers worden bedoeld personen die discriminatie ervaren hebben. De afgelopen jaren was de grootste groep slachtoffers van Nederlandse afkomst (24%), gevolgd door personen van Surinaamse en Marokkaanse afkomst (10% en 9% respectievelijk).

Worden de aantallen gezien in relatie tot de omvang van de grootste groepen, is het aantal Marokkaanse slachtoffers het hoogst: 6,1 klachten per 10.000 personen in vijf jaar. Daarna volgen personen van Antilliaanse/Arubaanse (5,1), Surinaamse (3,7) en Turkse afkomst (2,9). Het aantal klachten van autochtonen is dan beduidend lager (0,9).

Tabel 6: klachten naar herkomst slachtoffers 2005-2009

	2005	2006	2007	2008	2009	TOTAAL
NEDERLAND	113	104	89	78	186	570
SURINAME	43	62	42	33	54	234
MAROKKO	42	28	28	43	62	203
OVERIG AZIË	35	32	46	25	38	176
OVERIG AFRIKA	20	27	31	18	26	122
TURKIJE	20	22	21	19	35	117
OVERIG EUROPA	21	26	17	17	26	107
ANTILLEN/ ARUBA	22	16	14	12	24	88
OVERIG AMERIKA	6	7	9	4	11	37
ONBEKEND/ N.V.T.	136	97	118	135	193	679
TOTAAL	458	421	415	384	655	2333

Klachten van autochtonen en allochtonen verschillen niet veel als het gaat om de maatschappelijke terreinen waar de klachten betrekking op hebben, met uitzondering van klachten over de horeca en de politie, die veel vaker van allochtonen dan van autochtonen afkomstig zijn.

Wat betreft de discriminatiegronden zijn er wel behoorlijke verschillen tussen autochtonen en allochtonen. Klachten waarbij sprake is van een allochtoon slachtoffer hebben vooral betrekking op discriminatie op grond van ras en godsdienst (83% en 7% respectievelijk). Als het gaat om autochtone slachtoffers is ras ook de meest voorkomende discriminatiegrond, maar is het percentage toch veel lager (32%). Autochtonen ervaren daarnaast vooral discriminatie op grond van leeftijd (15%), seksuele gerichtheid (9%), geslacht (9%), handicap (9%) en overige gronden (bij elkaar 17%).

Mannen zijn vaker slachtoffer dan vrouwen (49% tegen 31%). Vrouwen ervaren vaker discriminatie op grond van godsdienst dan mannen. Dit laat zich verklaren door het aantal klachten van vrouwen die discriminatie ervaren omdat zij een hoofddoek dragen. Mannen echter zijn vaker slachtoffer van discriminatie op grond van seksuele gerichtheid. Verder zijn er geen opvallende verschillen tussen mannen en vrouwen waar het discriminatiegronden betreft. Als het om terreinen gaat waar discriminatie ervaren wordt, valt op dat mannen veel vaker dan vrouwen discriminatie door de politie en in de horeca melden.

In 20% van de gevallen is het slachtoffer geen man of vrouw. Het gaat dan om zaken waar sprake is van een gezin, groep of organisatie als slachtoffer of om zaken waar geen sprake is van een individueel te benoemen slachtoffer.

Samenvatting

Gemiddeld werden in de regio Haaglanden in de afgelopen vijf jaar 467 klachten per jaar geteld. In 2009 was sprake van een forse stijging van het aantal klachten (655). Deze stijging is voor een deel toe te schrijven aan de landelijke campagne tegen discriminatie die in 2009 door de rijksoverheid is gevoerd. De mogelijkheid tot melden onder de aandacht van het publiek brengen, blijkt effect te sorteren.

De klachten betroffen vooral rassendiscriminatie (64%), gevolgd door leeftijdsdiscriminatie (7%) en discriminatie op grond van godsdienst (7%).

Het aantal klachten over discriminatie op grond van seksuele gerichtheid steeg behoorlijk, maar is nog steeds relatief gering (5%), zeker gelet op het feit dat uit onderzoek blijkt dat 70% van de homoseksuelen wel eens te maken heeft gehad met discriminatie.

De meeste klachten gingen over de arbeidsmarkt (26%). Recent onderzoek bevestigt dat discriminatie van allochtonen bij werving en selectie voorkomt. De klachten betreffen echter niet alleen werving en selectie maar ook bijvoorbeeld de werkvloer en niet alleen rassendiscriminatie maar ook discriminatie op andere gronden. Na de arbeidsmarkt hebben de meeste klachten betrekking op de woonomgeving (23%). Het grootste deel hiervan gaat over de buurt of wijk.

In de meeste gevallen doet discriminatie zich voor in de vorm van omstreden behandeling (57%). Dit gaat vooral om uitsluiting. Daarnaast heeft een substantieel deel betrekking op vijandige bejegening (37%). Dit betreft vooral belediging.

De meeste klachten betroffen incidenten in Den Haag, de grootste gemeente in de regio (47%). De verschillen in aantallen klachten tussen de gemeenten in Haaglanden zijn kleiner wanneer ze gerelateerd worden aan het aantal inwoners. Discriminatie blijft niet, zoals wel gedacht wordt, beperkt tot 'grote steden'. Klachten met betrekking tot de verschillende gemeenten zijn ook in alle opzichten vergelijkbaar.

De grootste groep slachtoffers was van Nederlandse afkomst (24%), gevolgd door personen van Surinaamse en Marokkaanse afkomst (10% en 9%). Relatief gezien waren de grootste groepen slachtoffers van Marokkaanse en Antilliaanse afkomst. Klachten waarbij sprake is van een allochtoon slachtoffer hebben vooral betrekking op discriminatie op grond van ras en godsdienst, terwijl autochtone slachtoffers discriminatie ervaren op verschillende gronden.

Verantwoording

Tekst : drs. J. Kik

Uitgave : Bureau Discriminatiezaken
Postbus 273
2501 CG Den Haag
T 070 302 86 86
F 070 3655827
E monitor@discriminatiezaken.nl
W www.discriminatiezaken.nl

Vormgeving : *obliek*
06 45 47 05 77

Bureau Discriminatiezaken
Hollands Midden en Haaglanden